

ЗэхъокыныгъэшПухэр къыхилхъагъэх

УФ-м пенсиехэмкээ исистемэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэм ипроект УФ-м и Къэралыго Думэ хэпльэнэу мы ильзым имэкьюогъу мазэ Правительствэм къыхильхъагъагь. Апэрэ еджэгъумкэ ар аштагь. Аш къышуублагъэу цыфхэр зыгъэгумэкъихэу, къэралыгъом анахь зыщитегушыгъэхэрэ һофыгъохэм ар ашыщ хъугъэ.

УФ-м и Президентэу Владимир Путиним тыгъасэ, шышхъэйум и 29-м, законопроектым елтылыкэу фырилэм, щыкъагъэу хильягохэрэм, къышыдэлтыгъэн фаеу ылтытэхэрэм афэгъэхыгъэу Урысые Федерацием щыпсэухэрэм афэгъэзэгъэ Джэпсалъе къышыгъ.

Пенсиехэмкээ системэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм нахынээки, 2000-рэ ильзехэм якъихъагъухэм, ягугу ашыгъэу зэрэштигъээр, ау а лъэхъаным ар игъо зеримылтэгъагъагъэр, зэрэдримыгъэштэгъагъагъэр аш пстэумэ апэу къыхигъэшыгъ.

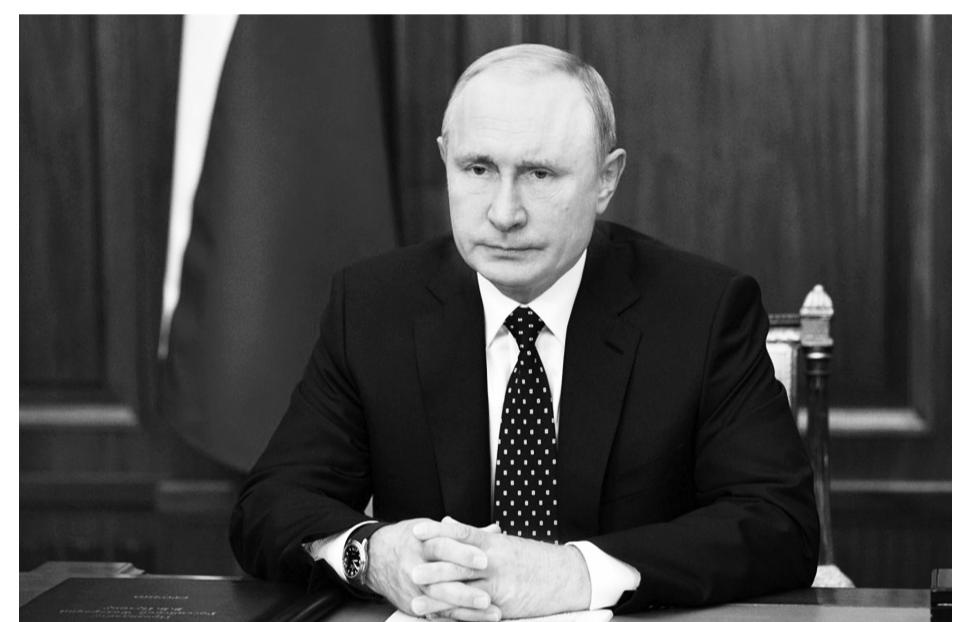
— А лъэхъаным экономикэм изытгъээр шыгуу къэзгъэкъыжын, — къытуагъ Владимир Путиним. — Джыри макъеу хэхъоныгъэхэр шыаштигъэх, һофшлэпэ чыплэ зимишхэм япчъагъэ багъэ, инфляциер инигъэ, къэралыгъом исым изыпланэм щылакъ-псэукъ дэй илагъ, цыфхэр илгъашлэ, гуртымкэ льыгъэ.

(Икъеух я 2-рэ н. ит).

тагъэу, ильз 65-м тээклү ехъущтыгъ нылэп. Пенсиехэмкээ системэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм утегушыгъэны һофыр тетгъээн.

Непэ ар игъо зыкъэхъуягъэм зэхэууфыгъэу нэүжым къытегушыгъагь. 2005-рэ ильзым, зы пенсионерым тельтатагъэу, һофшланлэ һутыр нэбгыритьу нылэп зэрэхъущтыгъээр. Гэшорыгъэштэу зэрэгэунэфыгъэмкээ, 2019-рэ ильзым зы нэбгырэм къесыгъ. Аш ыпкъ къикъыкъэ страхованиемкээ взносхэр зытыхэрэм япчъагъэ къеыхы, пенсием куагъэхэм яфэло-фашлэхэр икъоу гэцэктэгъэхэх хүрэп. Пенсиехэмкээ системэм зыпари зэхъокыныгъэ фэмэшыимэ, пенсионерхэм мылькоу къалакъахэрэм къыгъэкъэгъэн фаеу хъущт.

УФ-м и Президент къызэриуягъэмкээ, зэхъокыныгъэхэр фашлэхэм, пенсиехэр къалэтынха амал щылэшт.

Сурэтыр А. Дружининным тырихыгъ (ТАСС).

Щынэгъончъэнүүм фэлорыштэх

Терроризмээ пэшүеекъогъэнүүмкээ республикэ комиссиемрэ шольырым щызэхашгъэ Оперативнэ штабынрэ зичэзыу зэхэсигъоу тыгъасэ зэдьрялагъэр УФ-м и Президентэу Владимир Путиним къэралыгъом щыпсэухэрэм зыкъызэрафигъэзагъэм һофыгъокъ Адыгэ Республикэм и Лышьхъэу Къумпыл Мурат къызэуихыгъ.

Урысыем иобщественнэ-политическэ щылакъ ылтынъикъокъ мэхъанэшхо зиэх хуягъэ-шлэгъэшхоу ар ылтытагъ. УФ-м и Президент и Джэпсалъе гухэль шыхалэу щыпхырышигъ къэралыгъом щыпсэухэрэ пенсионерхэм щылакъ һофхэм язытет зэрэ-

пенсиехэм системэм зыпкъ итэу һоф ышлэнээр ыкъи пенсионерхэм ахэхъонир.

— Пенсием зыщыкъохэрэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм льэпэ гъэнэфагъэ зэрилэр, апэрэмкээ, демографилем ылтынъикъокъ һофхэм язытет зэрэ-

хывльэм ар зэрэхыгъээр къэралыгъом ипащэ хигъэунэфыкъыгъ, — къытуагъ Къумпыл Мурат. — Сэ сзызрегупшысэрэмкээ, мы чыплэ къиним УФ-м и Президент уншшо анахь тэрэз къыхихыгъ.

(Икъеух я 2-рэ н. ит).

Адыгеир ильзымкээ еджэгъум фэхъазыр

УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэу Дмитрий Медведевым видеозэпхыныгъэкээ зэхищэгъэ зэхэсигъом АР-м и Лышьхъэу Къумпыл Мурат хэлэжьагь.

Ионыгъом и 1-рэ къызэрэблагъэрэм дакъо тикъэралыгъо гэсэнэгъэм иучреждениехэу итээр 2018 – 2019-рэ ильз өдөрэгээ зэрэфхэхъазырхэр арь зэхэсигъом һофыгъо шыхалэу къышалэтыгъэр. һофшлэнхэр зэрифэшшуашу зэшүүахыгъэхэмэ, яшыкъэгъэ 1эмэ-псымэхэр зэрэгэгъотыгъэхэмэ, къэлэеаджэхэм ялэжкээ, нэмэгдэхэд һофхэдэхэр къышалэтыгъэх.

Дмитрий Медведевым къызэриуягъэмкээ, къэблэгъэрэ ильзим 6-м къыкъоц Урысыем щагьотырэ гэсэнэгъэр дунаимкээ анахь дэгүү 10-мэ ахэхъаным һоф дашлэшт. Мигъэ къэлэеаджэхэм ялэжкээ, нэмэгдэхэд һофхэдэхэр къышалэтыгъэх. Еджаплэхэм янахыгъэр ильзим өдөрэгээ зэрэгхэз. Ахэм ишкъэгъэ гэцэккэхэдэхэр ашашыгъэх, тхылхэр зэрэгэгъотыгъэх. Мигъэ ехъигъэ гумекъигъохэр шьолтырьитгүмэ ашызшүүахыгъэх. Блэкъигъэ ильзим 15-мэ ахэхъаным һофхэдэхэр къышалэтыгъэх. Гэсэнэгъэм ехъигъэ һофшлэнхэр ыпэки зэрэлтэгъэлтэххэр Правительствэм и Тхъаматэ игүүшээ къышалэтыгъэх.

Адыгэ Республикэр ильзымкээ еджэгъум зэрэфхэхъазырэм Къумпыл Мурат къытегушыгъагь. Гэсэнэгъэм иучреждениехэм гъэцэккэхэдэхэр ашыкъонхэм, 1эмэ-псымакъэхэр, автобусхэр зэрэгэгъотынхэм, терроризмэм пэшүеекъошхэр һофхэдэхэр зэрэхшэгъэнхэм, къэлэеаджакъохэр зэрэджецхэдэхэр тхылхэр къышалэтыгъэх. Сомэ миллион 230-м ехъу пэуягъэхъагь. Ар блэкъигъэ ильзим 15-мэ ахэхъаным һофхэдэхэр къышалэтыгъэх.

Ильзымкээ еджэгъум һофхэдэхэр зэрэфхэхъазырэм фэгъэхыгъэ улжээлүүхэр шыхалэу и 17-м Адыгэим щаухыгъэх. Учреждение 332-мэ мыш ехъигъэ һофхэдэхэр ашашыгъэх. Межведомственэ комиссием изэфхысыжхэм къышалэгъэлтэгъуягъэмкээ, ильзымкээ еджэгъум ахэр фэхъазыр.

Гъонэжъыкъо Сэтэнай.

ФедЭМ КъыкИчыгъЭп

Адыгейм иэкономикэ зыпкъ ит, къэгъэльэгъонхэм ащышыбэкіэ хэхъоныгъэхэр щылэх. Мыш фэдэ зэфэхьысыжь фэхъуьгъ ильэсныкъо IoфшIэным. Ащ кытегущыIагъ Адыгейм экономикэ хэхъоныгъэмкіэ ыкли сатыумкіэ министрэу Олег Топоровыр. Тигъэзет кызыэрэхиутыгъагъэу, къэбарыр шъхъэихыгъэ кыщашигъ министрэхэм я Кабинет иигъэклотыгъэ зэхэссыгъо КъумпIыл Мурат зэрищаагъэм. Лъэныкъохэм ащышхэм такъыщууцун.

АР-м иминистрэхэм я Кабинет игъэкотыгъэ зэхэсгыгьоумы мафэхэм илагьэм юфыгьошхъялэу кыншалэтыгъэр ильзэсэү тызыгхэтим имээзих шольтырым социальнэ-экономикэхэхъоныгъэу ышыгъэхэм япешорыгъэшь зэфэхыхысыжхэрары. Юфтхъабзэр зэрищаагь Адыгэ Республикаам и Лышьхъэу Къумпыц Мурат.

ЛЭЖЬАПКІЭР

Гурыт лэжъапкіеу республикэм къышаахъыжъеу атхыгъэр соме 25740,6-рэ мэхъу е блэкыгъе ильээс мыш фэдэ иуахъетэгъеэшгээ, проценти 110,1-м нэсэй. Лэжъапкіем проценти 8,9-рэ къыххехъуагъеу къальытагь. Ар къызхэкыгъэр ильэсэү тызыхэтим жъоныгъуакіем и 1-м къыщыублагъеу лэжъэпкіе анахь макіеу щыгэр соме 11163-м зэрэнагъэсыгъэр, джащ фэдэу бюджетым епхыгъеу IoF зышлэхэрэм ялэжъапкіе проценти 4-кіе къызэралэтыгъэр ыккі УФ-м и Президент ижъоныгъюкіе унашьохэм ягъэцкіен ары.

ПсэольэшЫныр, къыдэгъэкЫ- жыныр, мэкъу- мэшыр

Лъэнтикохэм къэгъэльэгъон-
хэу ялхам къашамыгъаклеу,
тапэкли хэхъоныгъэхэр ашыхэ-
зэ ыпэкэ лъыкъотэнхэм мэ-
хъанэшко зэрилэр республикэм
ипащэ хигъэунэфыкыгъ. Шъол-
лырым социальнэ-экономикэ
хэхъоныгъэхэр ышынхэм фэшл
пшъэрыйлэу Ѣытхэр зэклэ гъэ-
цэклэгъэнхэ, ашклэ шуагъэ
къэзытыщт амал пстэури гъэ-
федэгъэн зэрэфаер хигъэунэ-
фыкыгъ.

*— Шөлөлүрим соци-
альнэ-экономикэ хэхьо-
ныгъэхэу ышыгъэхэм
язэфхысыжьхэм къо-*

джеэ псэүнIЭхэм къащегъэжьсагъэу республикэм и Премьер-министрэ нэс атегуышыIэнхэ фае. МышкIэ къэгъэльэгъонхэу ѢыIЭхэр тиIЭубытыпIЭхэу IофшиIэныр зэхэтицэн ыкIи тызэгъусэхэу ар нахьышиIу зэрэхъущым тыпылъян фае. ЧыпIЭхэм яIофхэм язымет зэжсүгъяшиI, предпрятиешхэу гумэкIыгъо зиIЭхэм яIофыгъохэр зэхэфыгъэнхэм шыунаIэ тежсүгъэт, — кыIуагъ КъумПыл Мурат.

Инвестициихэр

Ильэсэу тызыхэтэм иапэрэ мэзицгүйн республикам имылтуу шъхьаал инвестициеу къыхальхъягъэр сомэ миллиарди 2-миллиард клахъэ, блэктыгъэ ильэсэым мышын фэдээ иуххтээ егъэшгэгээмэ, а пчагъэр сомэ миллиони 125-рэйсийн фэдизикээ нахьыбэ хъугүй. Непэрэ уахьтэм ехъулэу инвестиционнэ проект зэфэшхъяфхэмэ ягъэцэктэн къыдыхэлтыгатагъээ организацие 19-мэ зээгэгынныгъэхэр адашыгъэх. 2017-рэйсийн ильэсэым республикам иэкономикэ инвестициеу къыхальхъягъэр сомэ миллиард 22,9-миллиард ехъугүй, мы ильэсми а къэгээльэгжоным къышамыгъэктэнэү ведомствэр мэгугүй. Пэшорын гээшьеу зэрэгтэнафэрэмкээ, а пчагъэр сомэ миллиард 24-миллиард насныгүй.

— *Инвестициихэр нахыбыг хүүхэмэ, бюджетын къихъэхэрэг хэб-зэйахъэм, ЙофишЭнПэчынИакИхэм ахэхъошт. Аиц шишиугаагъеклэ соци-альнэ программэхэр дгъэцэгКэнхэ, ти-цЫифхэм ящиЙэкИэ-псэ-уКэ нахьшиш тиШын тльэгъкыщт. Мы лъэны-къом мэхъянэшиго ет-тын, гумэкиыгъоу, щы-кIагъэу къэуцуухэрэр дэ-*

2017-рэ ильэсүм республикэм иэкономикэ инвестициеу къыхалхагьэр сомэ миллиард 22,9-м ехъугъ, мы ильэсми а къэгъэльэгъоным къышамыгъек. Кэнэу ведомствэм егъэнафэ. ПэшЮрыгъэшъэу зэрагъэнафэрэм-к. Э, а пчагьэр сомэ миллиард 24-м нэсыщт

*гъээзыжсыгъэнхэм фэшист
министрэхэм, муниципалитетхэм явашэхэм*

*зэфэхъысыжь тэрэзхэр
ашигхэн фае, — къы-
Іуагъ Күмпішыл Мурат.*

Экономикэм ихэхъоныгъэхэм ашыц хъущт республикэмрэ краимрэ язэпхыныгъэ игъэпытэн

Адыгейм и Лышъхъеу Къум-
пъыл Муратрэ Краснодар краим
игубернаторэу Вениамин Кон-
дратьевымрэ бэмышшэу зэдь-
рягэгэе йовшшэгту зэлуктэгчур
Урысъем хэхъоныгэ зэришшыщт
Стратегием ихырыщиынкэ шьо-
льырхэр зэрэзэдэлэжьэцтхэм
фэгъехыхыгъа.

Субъектитүм япашхәэм мыш дәжыйм кызыэрәцүхагъезьгәйәу агломерациеу яләр зы, аш епхыгъэу Адыгейими Краснодар краими инфраструктурә һофы гъоу яләхәри зәфәдәх. Мыш дәжыйм пстәуми къагурыйон фәер зы – шъольыритүм экономикәм, инфраструктурәм, нәмыкі лъэнәнкъохәмкі язәпхы-ныгъэ ағъәптиңенир ары пшъэрыль шъхъаіәу щытыр. Аш епхыгъэу мы чыпіләм гүщүләу «агломерациер» щыгъәфедағъез мәхъу нахъ, нәмыкі къикіреп. Шъольыритүмә яэкономикә федә къыфәззыхыяштхә лъэнәнкъохәм һоф адәшшәгъәненир ары зыуж итыштхәр. Ахәр зәхагъэханхәм илофыгъо мыш дәжым къеүшүрәп ыкін тегущыләхәреп.

Шыгуу къэді үэкъыжын, ре-
спубликэм ипащэ мы зэүкіе-
гъум зэрэцхихгъэунэфыкы-

гъэу, гъэсэныгъэмкэ, культу
рэмкэ, псаунигъэм икъеуху
мэнкэ Адыгейимрэ Краснодар
краимрэ непэ зэлхыныгъэ пыт
зэдьиря. Субъектитум юф зэрэ
зедашэцтыв ехылыгъэ зээз
гъыныгъэм блэктигъэ ильесым
зэдьикээтхагъэ.

— *ЛъэныкъуитIумкии шIуагъэ къытфэзыхъы-щт проектхэр ѹыIэх. Федеральнэ гүпчэм ахэм-кIэ къышыддырагъэ-штэнным пае ткIуачIэ, тиIo зэхэл्लэу Йоф зэдэтишIэн фae, — къы- Iуагъ КъумпIыл Мурат.*

Мурат.
Ыпшыкэ зигугъы
къэтшыгъэ Страте-
гием къыдыжэлтүзэ-
гъэ Тофыгъох э-
джыдэдэм зэрахъэж
Мэхъянэшхо зи-
проектхэм аышын
поселкэу Яблонов
скэмрэ Краснодар
рэ зэзыпхыщх
льэмиджэу псыхью

Анахь дэгъухэм ахалытагь

Урысые Федерацием культурэмкээ и Министерствэ иунашьокэ сатыум емыпхыгъэ организацьеу Фридрих Липс ыцлэ зыхырэ Шүшлэ фондым Урысые зэнэкъокъо «Искусствэмкээ клэлэццыкlu еджэплэ анахь дэгъу 50» зыфиорэр зэхищагь. Урысыем искусствэмкээ иеджэплэ анахь дэгъу 50-мэ ахэфагь Кощхэблэ районым искусствэмкээ иеджаплэу Хяагъэудж Мыхъамэт ыцлэ зыхырэр.

Шъолтыр зэнэкъокъум иапэрэдзыгъо Адыгэ Республикаем искустввэмкэ икълэпцыкылкы еджэ-пэ 11 хэлжэяа. Аш зэфхэзыжъэу фэхъугъэмкэ Мыекъопэ районым ит поселкэу Тульскэм и ДШИ-мрэ Кошхъэблэ районым щылэ ДШИ-мрэ анахь дэгүүхээ къыхагъэцьгээх. Нэужым ахэм ятхыльхэр Москва зарагъэхы-хэм, Кошхъэблэ районым искустввэмкэ иеджапэу Хыагъэудж Мыхамэт ыцээ зыхыырэр анахь дэгъо алъытаагь.

Еджаплэм ишацщ Зехъоху Нуриет кызыериуагъэмкэ, лъенъыкъо зефшъяфхэмкэ Урсыые зэнэкъокъум хэлэжьагъэх. Анахъэу аналэ зытырагъэтыгъэр мы аужыре ильесищым кыклоц еджаплэм гэхъягъэхэу ышыгъэхэр ары. Аш кыдыхъэлтэтигъэх дунэе зэнэкъокъухэм зэрхэлэжьагъэхэр, къадхъугъэхэр, портфолиомым игъэхъазырын, презентациехэм язэхэцэн. Аш нэмүкэу еджаплэм изытет кызыгытыкырые видеотехыгъэр Москва арагъэхыигъ. Еджаплэм материальнэ-техническэ амалэу илам мэхханэшхо ратырь

— Текіоныгъэр тиеджапе къыдыыхыным зылашышы хэзыышыхъягъехэм ащыщын зэкэ мыш ىоф ўзызышпәхэрэр ыккү кіләціңкү снаущхэм янәтәхэр. Мыш фәдә лъегаппәхэм тақыифәкъонымкә мыхәм яшшоғъешко къытәкъыгъ. Анахәуэр рәззеныгъе гүщүшәхэр афәзгъаззехэм сштоигъу Кошхъаблә район администрацием ипащәу Хъамырә Заур ыккү спонсорхэм. Сыд фәдэрә ىофкү мыхәм ренәү яшшуагъе къытагъекъы, — къы-
шыагъ Нуриет.

Тарихъ бай

Искусствамкіл кіәләцүйкү еджапләр — культурәмкіл ықыл музикальнә гъесенныгъэмкіл Кошхъэблә районым игупчәү щыт. 1961-рә ильясым Іоныгъом и 1-м Кошхъэблә район депутатхәм я Совет игъәзекіләкто комитет иунашьоклә кіәләцүйкү музикальнә еджапләр къызызұа-хығыагъ. Ащ апәрә директорәү ilarағъер Андрей Буженкәр ары. Музикальнә еджапләм класситү къышызұахығыагъ: фортепи-анәмкіл ықыл лъәпкы Ыемә-псымә-хәмкіл. Еджаклохәм япчыагъе зекімкіл нәбғырә 50 хууштыгъе.

1980-рэе ильзэсүм музыкальнэ еджалпіләр искуствамкілә Кошхъаблә кәләцілкүлә еджаппіләу ағъепсыжыгъ. Искуствам пыль кәләцілкүлхәм япчыагъ зэрэхахъорәм ыкілә яснауыштыгъ эзыкъегъеңтүгъенүм фәшіл къатиттоу зэтет еджаппілә кілә афашигъ. 2016-рэе ильзэсүм Кошхъаблә районым инароднә депутатхәм я Совет иунашьокілә пщынәо ціәрытоу Хъагъәудж Міхбамет ыңцәкілә искуствамкілә течелешүүшүү ала. Был көмкә клоу ясэнхәбат лъызыгъәкітөгъәх кәләеңгъеджә ыкілә мастер бәлахъхәр къычыгъакыттыгъ. Ахэр: Хъажекъо Розә, Бзэсәжъ Ольг, Сапый Майя, Попов Анатолий, Алъхъо Адәлджәрый, нэмүкіләр. Джаш фәдәу ілпәләсәныгъешшо зыхель кәләеңгъаджәхъеу, пащәхъеу еджаппіләм иегъеджән-гъесәныгъе ыкілә ихәхъоныгъе зилахъышшу хәзышылханыгъәхъем, Адыгэ Республикаем ыңцәдахәкілә рязыгъеңуа тәжъәхъем щыт-

кіләңгілік еджеңілім еджағайын.
Ильес зекірткіштік охам қылқан
творческе шэн-хәбзә бай өзіл
хұйғын, музыкант ныбжының
ләүеж пчыагы қызығынаның.
Музыкалынә іеме-псымәхем
көззерарага өзіншілік
оред көзіңінім, көзшіңінім кіләңгілік
афагасаң, фестивальхам,
концертхам, зәнеко
көзкүнхам ахажелажың, еджеңілім
нанар үздік.

ЕджапІэм къычИ- гъэкIыгъехэр

Мы уахътэм ехъулэу еджал-
пэм пэшэнгээ дээрхээ
ильсэйбэрэ кэлэе гаджэу юф-
зышэгээ ыкли льэпк музыкант
ныбжыкабэ кычээзгээкыгээ
Зехъоху Нуриет Юрэ ыпхум.
— Гүфэбэнгээ хэльэу еджал-
игээпсын ыкли изэтэгжэуцон
зилхышу хэзэышыхэгээ вете-
ран льаплэхэр зыщидгээгүпшэ-
хэрэп, — elo Нуриет. — Ясэ-
нэхъат фэшьыпкэхэу, ахэм
юфшиэнышху ашлагъем кыкла-

жүштэй шалху ашигтой хөвьши
клоу ясэнхэдэлт лъызыгтэйкотэ-
гъэх күлээгъяджэ ыкы мастер
бэлаххээр къычлагъякыгтэх.
Ахэр: Хъажэкъо Розз, Бзэсэжь
Ольг, Сапый Майя, Попов Ана-
толий, Алхъю Адэлджэрый,
нэмүкхэри. Джащ фэдэу Іенпээ-
сэныгтэшшо зыхэль күлээгъа-
дажхэу, пащэхэу еджаплэм ие-
гъяджэн-гъэснэгъэ ыкы ихэхь-
ныгъэ зидахышшу хэзэшьхяа-
гъэхэм, Адыгэ Республикаэм ыцэ-
дахэкэе рязыгъяуагъэхэм щиг-

хъуклэ ягугу тэшь. Ахэр: АР-м изаслуженэ Йофышэу Хүүпэ Мурат, АР-м изаслуженэ артист зэшхэу Альбэрд Адамрэ Артур-рэ, Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» иартистэу Бэрзэдж Сыхъатый, лъэпкэ ордхэмкэ ыкы къашьохэмкэ къэралыгъо ансамблэу «Ислъамыем» ихормейстерэу Бзэсэжъ Сулимэт, Къэлэбый Сыхъатый, Шорэ Мурат, Къэбэхъэ Анзор, Клубэ Адам, Эльдэрэ Султлан, Хъаужыр Нурбый, Маргарита Винокуровар, Къэрдэн Адам, ТІэу Зараб, Тутарыщ Султлан, Даур Джэнэт, Быжъ Даринэ, Щыкъ Фаризэ, нэмьи-күхари

ЕгъэджэнымкIЭ гупч

Мы уахтэм ехъуллеу искуствам ильяндыкъохэу «Форпепианэм», «Лъэпкъ Іэмэ-псымэхэм», «Зэхэт орэд къэлоным», «Зизекъ орэд къэлоным», «Къэшъон искуствам», «Дышшэ хэдькынным» еджаплэм ашыфагъасэх. Ильэс 6,5-м къыштегъэжъагъаэу ильэс 18-м нэс зыныбжь нэбгырэ 300 фэдиз щеджэ. Творческэ коллективи 10 ил. Еджаплэр Кошхъэблэ методическэ объединениеу ѿйт. Аш искуствамкэ еджэпли 5 хэхэз, нэбгырэ 290-рэ зычлэфэшт зал зэтгээпсыхъагъа еджаплэм хэт, купхэу ыкын зырызэу зыщырагъаджэхэрэ класс 23-рэ мэхъу. Ящыкъэгъэ мебельымкэ кабинетхэр зэтгээпсыхъагъаэх, егъэ-

джэн-нэрыльэгүү Ысыгынхүүхэр, компютерхэр, музыкальные лэмэ-псымэхэр икьюу ялэх. Клэлэгъаджэхэр ыкын еджаклохэрский район, Республика, урсысие, шольтыр ыкын дунэе зэнэкъокьухэм ахэлажхэй. Ильяс зэкэлтийн клохэм еджаплэм пэчнэнгээ дызэрхайаг А. Бжавшээм, В. Андэрээкъом, К. Тыкъом, З. Бээсэжжым, К. Алхъом, Ф. Клэдзкъом. Еджаплэм ыцэ пчагъэрэ зэблахь угъеми, пшьэрэльзэй илэр къэнэжжыг — искусство шыфырагъаджэх.

Зәкәммәк кәләеъгъеджә 27-рәз
иут, ахэм ашыщәу 2-р АР-м
изаслуженә йоғышшәх, нәбгыри
4-мә ашпъэрә, нәбгыри 10-мә
апәрә категориехәр яләх. Ильяс
56-м кыклоц сәнаущыгъез зы-
хэль кәләцыкүл пчыагъе кыччи-
тъэкыгъ. Ахэм ашыщыбәр зэнэ-
къоку зефәшхъафхәм ялауре-
атых, дипломхәр мымакләү
къафагъашъошагъех.

Фортепианэмкэ отдалениер еджаплэм ианахъяжхэм аащыц. Аш нэбгырэ 43-рэ щеджэ. Отделением Ioф щашэ Альхъю Куклэ, Бзэсэхэ Эммэ, Нэгъой Фатимэ, Тхъаркъохь Жаннэ, Наталья Прокоповам, Емык! Рузанэ, А. Егэшичээм.

Рузанэ, А. Ельшашыэм.
Еджап!эм итариых кызыщежъа-
гъэр лъэпкъ ىэмэ-псымэхэмк!эм
отделениер ары. Мыш пынинэ
зэфшэхъафхэу баяным, аккор-
деоным ыкли адигэ пынинэм
к!элэц!ык!ухэр ащафагъасэх.
Отделением кычыгъякыгъэхэм
янахыыбэм пынинэ къегъэоным
ящы!энныгъэ рапхыгъ. Мыш юф-

шашІэ кІлэеъзджэ-пышнаохэу
Кіэдыклое Фатимэт, Зехъоху
Нуриет, Агъэржъэнекъо Ибра-
хымэ, Къушъхъэ Зое.

Эджалыгэр анахьчу зэрээзэль шаагыэр къэшьуаклохэм гъэхбагы эу ялхэр ары. Къэшьоным зыщыфагъасэхэрэ отделением щеджэхэрэ къэшьоокло цыклюхэр зэнекъооку пчагъэхэм ахелажьэхээ, хагъэунэфыкырыэ чыпэхэр мыйзэу-мыйтоу къыдахыгъэх. Ахэр шүкіэ зыфэппэль-гүнхэу Ѣытхэр Мэмыху Нурий, Хъымыщ Хъасамбый, Чыржын Долэт, Хъот Мариет, Хъупэ Марин, Цилик Бэл. Ахэм агъесэгъэ къэшьуаклохэр джыдэдэм Тхъабысымэ Умарэ ыцлэхэ Ѣыт искусствэмкіэ республике коллежым истулентых.

Орэд къёоным зызыфагъа-
сэрэ отделениер пэрытхэм
еджаплэмкэ ашыц. Клээзэгъэдже
Іепэласэхэу Клэдэклө Азидэ,
Күшьхъэ Сусанэ яшыагъэкэ
кілэццыкхүхэм гъэхъагъэхэр
ашых, урысые ыкли дунэе фе-
стивальхэм ахэлжьэх, хагъеунэ-
фыкыре чыплэхэр кыдахых.

Орэд къэлонымкэ ыкын къэшьонымкэ отдеleiери концертыр зэхэзыщэхэрэм ягтусэу адэлажье. Аш юоф щашэ зэльшээрэ пышынау Тэбыхъу Мухъамэд, Тамара Винокуровам, Алыбэрд Саидэ, Нэгийн Фатимэ, Агъэржээнэкъо Ибрахымэ.

Сурэтшынымкә отделением пәщэнүгээ дызэрхээ Тутарыщ Еленэ ыкИ Адыгейим щызэльашшэре скульпторэу Щыкъ Гызыр ишшъашьэу Батышэ Айщэт. Мыхэм агъесэгъэх суретыш цыкIухэр зэнэктюкъухэм ахэлажьэхээз, гъехъагъехэр ашыгъях. КIэлэццыкIухэм ыкИ Иштакъохэм гугъапIеу яIэхэм ашыщ къягъэлтэгъонхэм ахэлжьэнхэмкә амал дэгъухэр агъотынхар.

Дышъэ хэдийкынымкээ отделением Испээсэнэгэй эн зиүхээ Хъышт Анисэтрэ Хьот Заидэрэ Ioф щашэ. 1997-рэ ильзэсүм кышигэхъягъаэу мы отделени-ем гъяхъягъаэхэр ышыхээ Ioф ёшлээ. Ижыкыкээ кышигэхъягъаэу дышъэ луданэкээ шэкүүм хэдий-кыгъэнэр, ахэм Испээсэхэр ахшыкыгъаэнэр шloкI имылэу пшьешшэхъые пэпчь ипшьэры-льзу щытыг. А шэн-хэбээ да-хэхэр льягъякluатхээз пшьешшэ-хъые цыкluхэр дышъэ хэдийкы-ным, хъенним, Испээсэхэм яшын мы отделениян щафа-гъасэх. Ахэм ялофшагъаэхэр зэнэхъюкхүхэм къашагъэльгъаю, хагъэунэфыкыирэ чыпIэхэр кыы-дахуух.

дахых.
Зэхэтхэй орэд къэлоним зыщыфагъасэхэрэ отделением еджап!эм чып!эшхо щеубыты. Аш къэлэццыкхэр зэфещэх, творческэ амалэу я!эм хельяхь. Лъегап!эу зынэсыгъэм ельтытыгъэу къэлэццыкlyр коллективым игъусуу дэкыгъю концертхэм ахэлэжкъян амал ил. Езыгъэжкъял музыкант цыкlyум зиушэтийндешиг шийт синий илстий

тынымкә ащ шыгъашхо къеты. Икусствәм иштәффхәм, художественә гъэсэнныгъэм ихаб-зәхәм ахащәхәзә, кіләпцىкүхәр гушъхъебаиныгъэм фаплух Кошхъәблә районым искусствәмкә иеджапләу Хъагъеудж Мынхамәт ыңғызылырәп кіләпцىкү сэнаущәм, зишә шәгъюшүхәм ягупчә шағъю хъугъе. Ренәу кіләпцىкү щых макъә къызычылукырә, зыышызәгурьылохәрә унэгъошхо еджапләр щыт.

ПсырыкIопIэшхор етIупщыгъэу ашIы

Мыекъопэ районым хахьэхэрэ псэупIэхэмрэ Мыекъупэрэ къякIолIэшт псырыкIупIэхэмрэ псырыгъыпIэхэмрэ яшIын тегъепсыхъэгъэ проектышхор тIэкly шIагъэу Адыгейм щагъэцакIэ.

Аш епхыгъэ IoфшIэнхэр мы уахьтэм етIупщыгъэу makloх: къушхъэ чIыпIэхэм миллиметрэ 1020-рэ ыкIи Мыекъупэ игъу-напкэ дэж — миллиметрэ 500 зигъумэгъэ трубэхэр ачIалхъэх. Къушхъэ лъеныхъом километри 7 хурэ псырыкIупIээр специалистхэм ращэгъях, къалэм — километрэ 1,5-рэ. Мыгъэ зерагъэнэфагъэмкэ, километрэ 17 фэдиз псырыкIупIэ ашIыщт. IoфшIэнхэр агъэнэфэгъэ пальэм диштэу агъэцакIэх.

Проектышхор ильэсичм тельтигъэ. Псэуальэм ишIын пае ильэс къэс сомэ миллиардым ехуу къатIупщыщт. Апэрэ чэзыум къыдыхэлтыгъэр ма-

гистраль э псырыкIолIакIэ гъэ-псыгъэнир ары. Ятлонэрэ едзыгъом — псыхьо «Водопади-стый» зыфиорэм дэж, псырыкIупIэхэмрэ псырыгъыпIакIэхэмрэ ягъэпсын щаухыщт.

Мэхъянэ зиэ проектышхор пхырышгъэним иамал къэзытигъэр Адыгейм и Лышхъэу КъумпIыл Мурат егъэжъэпIэхъэхъазырын IoфшIэнхэр зери-хъагъэхэр ары. Мы Ioфгъом изэшIохын иахышу къыхи-шIыхъагъ Адыгейм ыцIэкIэ Урысие Федерацием и Къэралыго Думэ идепутатэу Владислав Резник. Республикэм ихэбээ къулыкхэм, сенаторхэм, Урысие Федерацием и

ЗыгъэпсэфыпIэр гуIЭтыпIэу агъэпсыщт

Адыгейм икъэлэ шхъялэ мафэ къэс нахь къэракIэ зэрэхъурэр тинэрыльэгъу. Аш изэтгэпсыхъан фэйорышIэхэрэ къэралыго программэхэр етIупщыгъэу пхыращых. Мары джыри шIэхэу зыгъэпсэфыпIэ чIыпIакIэ Мыекъупэ ипсэупIэу «Восход» зыфиорэм иурамэу Шоссейнэм, 4-м къидэуцощт. Аш изэтгэпсыхъан сомэ миллиони 3,7-рэ пэуухыщт.

— Подрядчикэу IoфшIэнхэр зыгъэцакIэштхэм ахэр аублэ- гъях. Псэольешыныр Йоныгъо мазэм ыгуззегухэм аухынэу

рахъухьэ, — къэлэ администрации ипресс-къулыку къытыгъ.

Дизайн-проектын къызэрэ-дыхилтигъэрэмкэ, зыгъэпсэфыпIэ чIыпIэм лъэрсрыкло гъогухэр екIолIэштых, тъысыпIэхэр хэ-тыштых, хэкитэккүпIэхэр, къэ-зыгъэнэфыщт остыгъэхэр щагъэ-псыштых, машинэхэр зыдагъэу-щущт чIыпIэ хэхыгын хашыхъщт. ЗыгъэпсэфыпIэм къхиубытээр шъолтырим чыгхэр ыкIи къэгъагъэхэр щагъэтыс-щущтых.

Мыш нэмийкIэу джыри ежь къэлдэссхэм къыхыгъэ общественнэ чIыпIиш мы ильэсийм зетырагъэпсыхъщт. Ахэр — урамэу Подлеснаям, скверу Зэкъошнгъэм игупчэ хэтыр

Къэралыго Думэ идепутатхэм акIуачIэ зэрээдэйрахыылагъэм ишIуагъэкIэ проектыр федераль-нэ программэм хагъэхъяга ыкIи пэуухыщт мылькур къафату-щигъ.

Мыекъупэ псэольешыныр Ioф-хэм язытет зэрээдэйхэрэм мэрэу Андрей Гетмановыр ежь юшхъэкIэ лъэппльэ.

ПсырыкIупIэр затыхэкIэ, Мыекъупэрэ Мыекъопэ районымрэ зэпIу имыIу псыр аэ-кэхъашт, чэц-зымафэм кубометрэ мини 150-м ар нэсийт. Проектын мэхъянэшхо зэрилэр Адыгейм и Лышхъэу КъумпIыл Мурат хильзунэфыкIыгъ. Аш къы-зэрэхигъэшыгъэмкэ, мы псэ-уальэм елъытыгъэшт нэбгыре мин 300 фэдиз зытыгсеурэ Мыекъопэ районымрэ Мыекъупэрэ зылкье итэу псыр аэкIэхъашт.

(мэштыйм къыщегъэжъагъэу саугэтым нэс) ыкIи къэлэ по-поликлиникэу N1-м къыпышыль чIыпIэр.

— Пстэумки къалэм изэт-тээпсыхъан пэуухынэу къатIуп-щущт сомэ миллион 85-рэ фэдизим щыщэу миллион 80-р

— мыльку тедзэу Адыгейм ибюджет къышыдыхэлтыгъ.

Общественэ чIыпIэхэм язы-тээпсыхъан епхыгъэ IoфшIэн-хэм Адыгейм и Лышхъы, къалэм ипши лъэшэу алъэппльэх. КъумпIыл Мурат муниципали-тетийн пшээрыль къыфижъэуцугъ къэлэ псэукIэ ырыйэхъу гээпсы-гъэнэмкэ программэр пхыращы зыхукIэ, IoфшIэнхэр зерагъ-цакIэхэрэ лъэшэу лъыпльэн-хэу, Ioфым фэгъэхыгъэ къэба-рыр чIыфхэм алъагъээсынэу ыкIи ахэм яшIошIхэр къыды-халтытэнхэу.

ИШЬЫНЭ Сусан.

Язытет зэхъокIыщт

«Формирование современной городской среды» зыфиорэ программэу 2018 – 2022-рэ ильэсхэм ательтигъэрэ Адыгейр чанэу хэлажье. Къалэу Мыекъупэ мыгъэ аш ятлонэрэу хэфагъ.

Мыекъопэ къэлэ администрацием тызэрэшыщагъэ-бъозагъэмкэ, тызыхэт ильэсийм щагу 20-рэ ыкIи общественнэ чIыпIи 4-рэ агъэкIэжын гухэль яI. «Дружба народов» зыфиорэ скверыр, МЭЗДАХэ узэрэдэкIошт дэкIояпIэр, урамэу Шоссейнэм дэж щыль парк чIыпIэр, апэрэ поликлиникэм дэж щыль парк агъэкIэжынхэу агъэнэфагъэх. Джаш фэдэу къэлэ зыгъэпсэфыпIэ паркын чIыфхэм къыизшакIуухан альэкIыщт я 2-рэ лъэсгьогу щашыщт, аш плитке тыралхъщт, зэрифэшьушаэу къагъэнэфыщт.

2018-рэ ильэсийм пстэумки мы программэм игъэ-цакIэн сомэ миллион 245,8-м ехуу республикэм щыпIеуагъэхъанэу агъенафэ. Аш щыщэу сомэ миллион 91,5-рэ федеральнэ, сомэ миллиони 140,1-рэ республикэм ыкIи сомэ миллион 14,1-м ехуу чIыпIэ бюджетхэм къахэхыгъэх.

Мыекъупэ федеральна, республике ыкIи чIыпIэ бюджетхэм къахэхыгъэ сомэ миллион 67-рэ щагухэм аашашыщт гэцэкIэжынхэм ашэуагъэхъанэу агъенафэ. Общественэ чIыпIэхэм ашыкIоштхэ IoфшIэнхэм апае сомэ миллион 86-м ехуу афатуущыгъ.

Мы уахьтэм щагу 20-ми гэцэкIэнхэр ашэкIох. 5-мэ IoфшIэнхэр ыкIэм ашыфкIуагъэх. Сабыйхэр зыщиждэгущтхэ, спортым зыщифагъэсэштхэ псэуа-

лъэхэр ашагъэуцух. Йоныгъом и 25-м нэс щагухэм аашашыхэрэ гэцэкIэнхэр зэкIэ аухынхэу агъенафэ. Урамэу Свободэм тет унэу 233-м, урамэу Чкаловым тет унэу 73-р, урамэу Ленинным тет унэу 62-м, урамэу Краснооктябрьскэм тет унэу 34-м, урамэу Ленинным тет унэу 8-м, нэмийкIэми гэцэкIэжынхэр ашыкIоштых.

Республикэм ит районхэм джаш фэдэу зэхъокIыныгъэшухэр ашыкIоштых. ЧIыфхэм нахыбэрэ зызща-гъэпсэфхэрэ чIыпIэхэр агъэкIэжыщтых, гуIэтыпIэ, зетэгъэпсыхъагъэхэу зэрашыщтхэм яшыпкъэу пылтых.

Адыгэкаалэ народнэ культурэм и Гупчэ дэж ыкIи «ПсэкIуулс» зыфиорэ хъакIэшым дэж щыт гупчэр ашагъэкIэжыщтых, щагуитумэ гэцэкIэжынхэр аш-шыщтых.

Псаунгъэм иаллеу Инэм илэм зэхъокIыныгъэшухэр фэхьющтых. Аш кIэлэцIыкIу джэгупIэхэр, кушхъэ-фачъекIэ къызща-хъан альэкIоштхэ чIыпIэхэр щагъэпсыщтых. Джаш фэдэу бэу зэтэти уни 5 зыхэхъэрэ щагур щагъэкIэжыщт. Яблоновскэм «Аллея Славы» зыфиорэ проектым Ioф ѿыдашIэ, зы щагу гэцэ-кIэжынхэр щашыщтых.

Кошхъэблэ ыкIи Красногвардейскэ районхэм паркхэр ашагъэкIэжыщтых. Теуцожь районым икъоджэ гупчэр

ПэнэжыкIуае паркырэ администрацием дэжрэ гэцэкIэжынхэр ашыкIоштых. Мыекъопэ районым ит псэупIэу Тульскэм Ioфхъэзэхэр зыщижэхашэрэ скверыр щагъэкIэжыщт.

Джэдэжэ районними гупчэ паркыр щагъэкIэжыщт. Аужырэ шапхъэхэм адиштэу ар агъэпсын гухэль яI. Фонтан, ныбжыкIэхэм сурэт зызыщтырахыщт, спортым зызыщыфагъэсэшт чIыпIэхэр, кIэлэцIыкIу джэгупIэхэр, нэмийкIхэри паркым щашыщтых.

ГЭОНЭЖЫКІО Сэтэнай. Сурэтыр Йашыынэ Аспълан тырихыгъ.

Чылэу Алыуарэ (Бжыхъэкъуае) ихьиштэ щыщ

Чылэхэу Бжыхъэкъоежымрэ Бжыхъэкъоякіэмрэ ижырэ лъэхъаным кыщегъэжъагъэу нэужым зэхэкъыфэхэ зы куаджэу щытыгъэх, аныбжы зыгъэ. Джы кызынэсыгъэм хъарзынэш (архив) зэфэшхъафмэ ачлэдгъотагъэп чылэм Алыуар зыфаусыгъагъэм ыпекіэ зереджэштыгъэхэри, ыныбжь шыпкъэри, ар къэзыштэжыни тыукалагъэп.

Бжыхъэкъоежым цыфэу дэсхэм зэдаштахъэу якуаджэ и Мафа кыхахыгъэу ильес къэс йоныгъом (сентябрэм) ияшэнэрэ бэрэскэшхом агъэмэфэкы.

Бжыхъэкъоякіэмхэм ячилэ и Мафа агъэнэфэн альэкъыщыр къэдгэлэгъонэу тыфай. Тхылэу «Из истории населенных пунктов Республики Адыгея» зыфиорэм (Материалы по ЭПН РА. Майкоп. 2014) кызызритхырэмкэ, 1882-рэ ильесым тигъэгъээм и 18-м кыдакъыгъэгъэ гъэзетэу «Кубанские областные ведомости» зыфиорэм ия 50-рэ тедэгъу мыш фэдэу кыхиутыгъагъ: «С разрешения главнокомандующего гражданскою частью на Кавказе господина генерала-лейтенанта Старосельского образован в Екатеринодарском уезде из Бжегокаевского общества отдельное от аула Бжегокай поселение под названием «Новый Бжегокай».

Бжыхъэкъоежхэр джы зидэшысхэ чыпілем кызэтысхэм, ячилэ Алыуарэкэ еджэштыгъэх, пыши ямылэу, зэгурьложхэу посуштугъэх. Ар бжэдигъумэ япшышху Хаджэмыкъом алоғы-

кырагъани алугъ ыкы агъесасъ.

Борэкъо зыкынэти кіэлэ үшэу, лыбланэу, сэнаущыгъэшхо хэлтэу, псауныгъэ пытэ илэу хуугъэ. Дэгью, зыфаум тыригъафэу шончымкэ оштыгъэ, сэшхори къамэри фэкъулаеу ыгъэлорыштэгъэх, онгум пытэ ислыгъ. Шыгъачэхэр зызэхашхэхкэ, апэрэ чыпілэр бэрэ къашуихыштэгъэ. Хаджэмыкъо зэшхэм занекъукъукэ афырикью ригъэжъагъ. Аш пае Хаджэмыкъом алоғы-

ГИ. Майкоп. 2006 г.) кызызэрэштэгъэлэгъуагъэмкэ, бжэдигъухэр псыхью Псэкүупсэ икъеъжаплэхэм къалукъыхэу, псыхью Пшызэ ыльзеныкъокэ къэлжыхэу 1710-рэ ильесым рагъажы, 1792-рэ ильесым аухыгъагъ.

Чылэу Алыуарэ непэ зыдэштэ чыпілем кызызкөллэжыгъэгъэштэ уахтэр зыми кышишэжъэу кылтэжыгъэп, аш ехъыллагъэу хъарзынэшхэм зи документ ачлэдгъотагъэп. Ау ашкэ уахтэу узэнэгүен плъекъыщыр

тагъэмкэ («Записки о черкесах. Материалы по истории Кубанской области»), пшызэ шользыр ислыгъэх нэгъойхэр 1783-рэ ильесым кыщегъэжъагъэу урсыздээм пэуцужхэу рагъэжъэгъагъ. Аш пае Усысем ипачьыхэу я II-рэ Екатеринэ унашо кыдигъэкыгъагъ нэгъойхэр агъэлэсэнхэш, Урал ращынхэу. А унашор ыгъэцкленэу генералэу А. В. Суворовым Кубанскэ корпусыр кырышажы, нэгъойхэм атеугъэх ыкы ахэм дээр затеком, псау къэнэжыгъагъэхэм ашхэе кырахыхыжъэхы, бжэдигъумэ адэж къэлжыхыгъагъэх. Ахэм ауж урсыздээр итэу къаллыкыу, ежхэри бжэдигъу чылэхэу зэклэлэжыгъагъэхэри зэхиккутэгъагъэх.

Генералэу А. В. Суворовым а лъэхъаным пшызэ шользыр нэхуасэ зыфхум ытхыгъагъ: «Черкасхэу бжэдигъу гъэлэжэхэрэм шончымкэ, сэшхокъ, къамекэ ыкы щабзэкэ улэшхэгъэхэу зэокло 15000 къагъэуцун альэкъыщ».

Бардо Мыхамчэрые Хамидэ ыкъом кыытэжыгъагъ А. В. Суворовым урсыздээр кыщи, адигэ чыгум кызехъэм, бжэдигъухэмрэ урсыздээмрэ азыфагу ихуххэгъэхэе хуугъэшагъэ горэ. Аш ыуж бжэдигъумэ гүшүэ щэрюхэу зэхальхэгъагъэм мый ашыщ: «Ем клохи, ер къахыгъ». Урсыздээу А. В. Суворовым кызышагъэм шы дэгүхэр зэрилэхэр зызэхахам, бжэдигъуцэх куп зэрэгхэй, шылхэхэгъу къафынэу зекло ежхэ. Псыхью Ея иханэ-гъунэ нэсыгъэхэу шылхэгъуцэх олкэхэш, ар къэзэгъэзүнэштэгъэхэм къатырахы, къирафыгъэ. Шыхэр бэ хууштыгъэхэти, лъэужыбэ къагъанштэгъэх. Къэсэжхы, шыхэр псыхью Пшызэ ичэндэжылэу мэзэу Пцешим иханэ-гъунэ кыышызэпиряфхы, Бжыхъекъуае дэж илэ кіэу «Кіэтыку» зыфалорэм къирафэзыхыгъэх. Нэужым пыши-оркы купым хэтигъээмэ атэлтагъэу шылхэгъуцэх агощурагъэжъагъ. Кіэтыкум ыкыбыкъэ Пшызэ речэхэ, а чыпілем джабгу непкыр непэ нэси лъэшэу щильагъ. Аш кытихэе Суворовым идээу шылхэгъуцэх кырыкыуагъэр ыкы шыхэр къэзыфыгъэхэм къафалопши яшыхэр аратыжхэмэ, рэхъяту зэбгэодэкыжынхэш, зэрэклижыгъщхэр. Ау мыдрэхэр земызэгъэхкэ, дээр итогхэмкэ шылхэгъуцэх чылэмрэ азыфагу кыдэо. Аш ыужум джабгу зэ дээм макъэ къарегъэу: «Шыхэр кытэшумытыххэмэ,

Бжыхъэкъоежхэр джы зидэшысхэ чыпэм кызызэтысхэм, ячилэ Алыуарэкэ еджэштыгъэх, пыши ямылэу, зэгурьложхэу илэштэжыгъэх. Ар бжэдигъумэ япшышху Хаджэмыкъо Алкъэс къафимыдэу, куаджэм ипшынэу къафигъэкыгъагъ Бжыхъакъо Борэкъо.

шьори шьучыли дунаим тедгээдэгъоудыкыщых». Пыши-оркь купым юфым кіэух дэй фэхъун зэрилэхэштэри кызыгурэом, шылхэгъуцэх къафыгъэр аратыжын фаеу хуугъагъ. Къазэрэрауагъэу, пачыххадзэм ишыхэр зегъотыжхэм, зызэпиргъази клюжыгъагъ. Ау ар нэужым екіе кызызкэрижыгъагъ. Сыда пломэ чыгую улэшхэдээр кызыдэкыгъагъэр агу рихыи, ильес пчагъэ тешэжыгъэу къыльыкүатэхи, пытаплэу Екатеринодар а чыпілем кырашыхъэгъагъ. А къебарыр ыоротжэхэу чыфимэ къахэнагъэу непэрэ мафэм кынисэжыгъ.

Кубанскэ корпусыр 1788-рэ ильесым йоныгъом (сентябрэм) и 23-м генералэу Текелли илэшхээтетэу чэндже хуугъэ псыхью Пшызэ кызызэпиряфхы, бжэдигъу шользырим къиххэгъагъ. Генералым мый фэдэлээу фырилэу Оздэмэир Шумэнкынкээр пэгъокыгъагъ: ичылиш ямыгъэкодымэ, урсые хэгъэгум хэхъанэ зэрэфаем. Текелли Шумэнкыном дэгъюу кылыгъоуагъагъ: мэфэ зытүүшэ кыхахы, Урсысем зэрэгхуахъэрэмкэ тхээланц ригъэши, кытупшыжыгъагъ. Аш унашор кыфишыгъагъ: адээ чылэхэу бжэдигъу шользырим ислыхэри ыгъэдэлонхэш, зауи бани хэмийлэу Урсысем хэгъэгум хэхъанэ кыригъэуцэлэнхэу. Ау мы унашор Оздэмэир ыгъэцклен ылъэкыгъагъэп.

Оздэмэир текыгъэхэ Шумэнкынкээр непэ кызынэсыгъэм, унээто тегээпсыхъагъэху чылэу Бжыхъекъоежхэм дэсих.

БАРЦО Адам.

Доцент.

БАРЦО Мурат.
Тарихымкэ кіэлэгъадж.

1778-рэ ильесым ишылэ мазэ урсы пачыххагъум идээ (Кубанскэ корпусыр) генералэу А. В. Суворовыр ялэшхээтетэу Пшызэ шользыр кыгъэ-кыгъагъ. 1778-рэ ильесым икымафэрэ игъатхэрэ пшызэ нэгъойхэмрэ бжэдигъу хэмрэ ячыгухэм, Пшызэ иджабгу нэпкъ, пытэлээ токылым къехуу кытыргъа-гъуцогъагъ (крепостхэр, редутхэр ыкы фельдшанцхэр).

Гъэу чыфимэ къалотжы: «Мы калэр кызыэрежьагъэмкэ, ти-щагу дэдгэекъын фае нахь, ареүштэу тымышымэ, тэ тыди-гъэкъын ыльэкъыщ».

А лъэхъаным псыхью Пшызэ исэмэгу нэпкъ кытэйтыххэгъэ, Салтыку пэмычыгъэу, чылакъеу Алыуар ѿысыгъ, ыпшээкъе кызыэрэштэгъохахэу, пыши ямылэу. Алыуарэхэр агъэдахы, Бжыхъакъо Борэкъо япшынэу бжэдигъу пшышхом къафигъекъогъагъ. Борэкъо кызыхъугъэр пэшорыгъэшьеу 1736-рэ ильесир арэу плон пльекъыщ. Лыпкын ицуаагъеу, ильес 25 — 30 фэдиз ыныбжъеу, 1760-рэ ильесимрэ 1766-рэ ильесимрэ азыфагу, алыуарэм япшэу хуугъагъэ. А уахтэм нэс чылэм Алыуарэкэ еджэштыгъэх, ау Бжыхъакъо пшэу ялэ зэхъум, бжэдигъу шользырим хабзэу ильгээгъем элтигъэу Бжыхъекъуае джэгъагъэх. Чылэм Борэкъо унагъо ѿишлагъ, саби-би кыифэхъу. Итэгъо ыгъэпиртэним паекъе чылэм дэсигъэхэм ашыщэу ѿашыгъе куп зэхицэгъагъ. А купыр игъу-сэу, а лъэхъаным зэрэхбаза-гъеу, зекло клоштыгъэ мыльку къахынэу, ичилэ пый горэ кызыекъукъе апоуцужыщыгъэх.

А. Ю. Кыргыымрэ Н. Х. Жэнэллымрэ ятхыльэу «Бжеду-ги в конце XVIII — первой половине XIX в. социально-экономические отношения и политическое развитие» (АРИ-

1641-рэ ильесым иханэ-гъунэу ары. Пытаплэу Екатеринодар 1792-рэ ильесым къагъэуцуным ыпекъе чылэм Бжыхъекъуае псыхью Пшызэ исэмэгу нэпкъ башлагъеу тесыгъ. Екатеринодар къэлацээ зыфаусыгъагъэрэ 1793-рэ ильесир арэ. Нэпэ къалэр Краснодар зидэштэ чыпілем илээр урсыздээм кызэригъотыгъагъэм ехъыллагъу чыфимэ къахэнэжыгъэ къэбарыжъеу къалотжырим шуущыдгъэгъузээмэ тшоигъу. 1778-рэ ильесым ишылэ мазэ урсы пачыххагъум идээ (Кубанскэ корпусыр) генералэу А. В. Суворовыр ялэшхээтетэу Пшызэ шользыр кыгъэ-кыгъагъ. 1778-рэ ильесым икымафэрэ игъатхэрэ пшызэ нэгъойхэмрэ бжэдигъу хэмрэ ячыгухэм, Пшызэ иджабгу нэпкъ, пытэлээ токылым къехуу кытыргъа-гъагъ (крепостхэр, редутхэр ыкы фельдшанцхэр).

Урсые пачыххэм идээ пытаплэхэр кызыэрэгъеуцугъэхэр лъэшэу агу римыхъеу, ячыгухэр аштэнхуу къэлжыгъагъеу адыгээмэ альтытэгъагъ ыкы ядэогъагъахъеу япшитэгъе ажылхэрэхэй акутэжынхэш, яхэгъэгүү клохынхэу. Зэрядуа-гъэхэр кытрамыдзэу, япшитэгъе зэпамыгъэу зэхъум, адигэхэр ахэм атебанэхъеу, язаоххеу, яшилхэгъоххеу къатыраххэмэ, къафыххеу ыкы къытупшыжыгъагъ. Аш унашор кыфишыгъагъ: адээ чылэхэу бжэдигъу шользырим ислыхэри ыгъэдэлонхэш, зауи бани хэмийлэу Урсысем хэгъэгум хэхъанэ кыригъэуцэлэнхэу. Ау мы унашор Оздэмэир ыгъэцклен ылъэкыгъагъэп.

Урсысем итариххэлжэхэу Короленко П. П. кызыэритхы-

НыбжыкІэхэмрэ тизэIукIэгъухэмрэ

Польшэм Адыгейр щашIэ

Польшэмрэ Урысыемрэ язэдэгүүшIэгъу ыкIи язэгурьоныгъе и Гупчэ IэпыIэгъу къафэхъуи, Урысыемрэ Польшэмрэ яныбжыкІэхэр зэлукIагъэх, щIэнэгъэм өплывкIэу фырIяэр къизэфайотагъ.

НыбжыкІэхэм якIэлэгъаджэх, культурэм иофышIэхэр ягъу-сэхэу музейхэм, Адыгэ Республика мэдийн ичыпэ дахэхэм ашылагъэх, Мыеекуапэ итарихь ыкIи икултуре ялхыгъэхэр зэрагъэшагъэх, зеклохэм ахэлажъэх, Мыеекопэ районым ик'үүшхъэхэр, псыхю чъерхэр зэрагъэлэгъу-гъэх, тарихымрэ искуствэмрэ афэгъэхыгъе къэбархэм защагъэзозагъ.

Ioftkhbabzэр едзыгъуитло го- ѿгъыгъе. Апэрэр Урысыем щэкло, ятлонэрэр Польшэм щильтагъэ-котэт. «Сиродинэ цыкIу» — арэуштэу апэрэ зэхахьэм еджа- гъэх. Краснодар краимрэ Адыгэ Республика мэдийн ичыпэ ашылагъэхэм яеплыкIэхэр тшогъэшэгъёнох.

Краснодар дэт университетым щеджэхэр купым хэтыгъэх. Студентхэм къизэретауагъэх, Польшэмрэ Урысыемрэ яныбжыкІэхэм щIэнэгъэм изэхъокыныгъэхэм уасэ афашы, шыпкIапэр зэрагъашэ ашоонгы.

Адыгейим сыйкаклоу къыхэ- кыгъ, ау Лъэпк музейм зыкли сыйылагъэп, — къеуатэ Анастасия Сафоролинкэм. — Адыгэхэм яшэн-хабзэх, чынопсым идеха- гъэ яхылгээх къэбархэм тядэүэз, тарихыр нахьышоу зэтэгъашэ. Ор-орэу зэбгээлэгъуэр, зэхэ- пхырэр нахь дэгью гум къенэжбы. Зэхшаклохэм тафраз.

Польшэм ик'алэу Живец, нэ- мыкхэм студентхэр къарыкыгъэх.

Кіэлэгъаджэху Сильвестр Яку- бец, Мачей Гибас, Лоцина Мария Конджелка ягъусах. Роберт Шми- гельскэр купым ипащ.

Студентхэр адыгэхэм яшэн-хабзэх, лъэпк шуяашэм изэхъакло, исп унхэм, пишрьхапэм, лъэпк тамыгъэх, пэсэрэ лъэхъаным унагъохэм псэукIэу ялагъэм, адыгэхэр ижыре лъэпкхэху дунаим тетхэм зэрашыгъэх, Кавказ заом илъеуххэм, адыгэхэм яискусстве ихэхъонгъэхэм, фэшхъафхэм къакIупчIагъэх. Археологиим ехылгээ къэбархэр макIэу зэраш- хэрэм фэшI Лъэпк музейм джыри къеконхэ мурад я.

УрысыемкIэ пащхэр

Александр Тарабановыимрэ Але- на Ляховамрэ Урысыем икуп ипащх. А. Тарабановыим ятэ ар-

хеологэ щытыгъ. Дунаим щэпсэу- фэ тарихым изэгшэн пылыгъ, экспедициихэм бэрэ ахэлжагъ. Лшэгъэту гуритмэ ахэхъэрэ архе- ологие саундхэху адыгээм ятарихь хэтхэр зэригъашэштгэгъэх.

А. Тарабановыимрэ А. Ляховамрэ зэральтэрэмкIэ, тарихь къэбархэр шыпкIэм пэчирхэху цыифхэм къафалатхэху тиуххэху къыхэх. Студентхэм ар ик'оу агурыгъэгъэхэн фае. Зеклохэр нахьыбэрэ афызэхашэштх, ху- гъэ-шагъэхэм нахь куоу аща- гъэштх.

Адыгэ шхыныгъохэр

Гупчэу тыкызытугушIээрэм илъиклохэр нахьыпкIи Адыгейим щIагъэх. США-м, Польшэм, фэшхъафхэм къарыкыгъэхэм адыгэ шхыныгъохэр ланэм къафытагъэ-

уцагъэх. Щыпсым, адыгэ халыжъом, адыгэ къуаум, щэламэм, нэмыххэм ягъэхъазырын бысымгуа- ѡэр зэрэпильтим къыкIепчIагъэр макIэп.

«Ислъамыер» ягунэ

Адыгэ Республика мэдийн и Къэралыгъо орэдьо-къэшьокло ансамблэу «Ислъамыем» Ик'ыб къэралыгъохэм къарыкыгъэх студен- хэм концертэу къафитгъэр, художественне пашэу, композиторэу Нэхэе Аспльян культурэм ехылла- гъэу къафилотагъэр ашыгъупшэрэп.

Археолог цэрыгиоу Тэу Аспльян Лъэпк музейм студентхэм ашылкIагъ, тильэпк итарихь, культурэ ябайнгъэхэм иеплыкIэхэр къа- риолагъэх.

Польшэм щыщ пшьашхъэхэм тишэн-хабзэх, лъэпк измэ-псыма- хэр зырагъэштхэр амышшэу А. Тэум упчабэ къиратыгъ. Нахьыбэрэ тээврэлтэнхэ зэрэфаэр лъэнэкую- ттуми къыхагъэшыгъ. Адыгэ къэралыгъо университетым тарихым- кIэ ифакультет икIэлэгъаджэу, тарихь шэнгэхэм докторэу Хъут Людмилэ зэхахьэхэм ах- лэжагъ, студентхэм зэхъингъэх- хэр адишихэр гээпэйтэгъэнхэмкIэ шыкIабэ зэрэшыгъэр изэфхы- сижхэм къащихгъэшыгъ.

Сурэтхэр Лъэпк музейм къыщытхэгъэх.

Спорт щэрыоныр

Белгород хэкум ыхъыгъ

Спорт щэрыонымкIэ хэгъэгум изэ- нэхъокуу Мыеекуапэ щыкIагъ. Зип- саунгыгъэ къеъхыгъэхэу, ёлкъ-лъэпк- хэр ик'оу зыгъэорышэнхэ зымылт- къихэрэр зэлукIэгъухэм ахэлжагъэх.

Адыгэ Республика мэдийн ик'алэу Валерий Пономаренкэм шхъэзэкъо зэнэхъо- къухэм дышье медальыр къащихыгъ.

Командхэм язэлукIэгъухэм Белгород хэкум ихэшыпкIыгъэ командэ апэрэ чыпIэр къащифагъэшьошагъ. Зэнэхъо- къум исудья шхъауэу Петр Калгановыим къытиуагъ нэбгырэ пэпчь илэпээсэн- гъэ къыгъэлэгъонымкIэ амалышуухэр зериагъэхэр. Зэхшаклохэм яшшэриль- хэр дэгью агъэцэкIагъэх.

КіэлэцЫкIу футболыр

ТафэгушIо!

Урысыем икIэлэцЫкIуухэм футболымкIэ язэнэхъокуу «Шьо Iэгъуа» зыфиорэр Волгоград щIагъагъ. Хэгъэгум ишъольырхэм якомандэ 85-рэ зэлукIагъ.

Адыгэхэлэх ик'алэу Тхъаркьюхэ Муратрэ Хъадпэшшо Аспльянэ япашхэу тикIэлэджаклохэм хэгъэгум изэнэхъокуу я 9-рэ чыпIэр къыщыдахыгъ. ТиешIаклохэм зы зэлукIагъу ныIэп ашуахыгъэх, гъогохуу 8 атеклу- гъэх.

Адыгэхэлэх иешIаклохэм Адыгэ Республика мэдийн ик'алэу зыгъэгум изэнэхъокуу хэлэжагъэхэм тафэгушIо.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкIи къыдэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республика мэдийн иофтхэмкIэ, Ик'ыб къэралхэм ашылкIагъ, тильэпкэ зипчъагъэхэу ашыгъ ахэлжагъ, къебар жуугъэм иамалхэмкIэ и Комитет

Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шийэр:
385000,
къ. Мыеекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакциер авторхэм
къахырэр А4-кIэ заджэхэр тхъапхэу зипчъагъэхэ 5-м
емыххэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлжээ, шрифтыр
12-м нахь цыкIунуу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъагъэхэр редакцием
зэкIегъекIожых.

Зыщаушхъватыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутийн ИофтхэмкIэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкIэ ѕыкIи эмалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
ЧыпIэ гъэр-
шапI, зэраушхъватыгъэ
номерыр

Зыщаушхъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи
пчагъэр
4074

Индексхэр
52161
52162

Зак. 2317

Хэутийн узчи-
кIэтхэнэу Ѣйт уаххэр
Сыххатыр
18.00
Зыщаушхъэтхэхэ
уаххэр
Сыххатыр
18.00

Редактор
шхыаIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхыаIэм
игуадзэр
МэшлIэкто
С. А.

ПшьэдэкIыж
зыхыырэ секретарыр
Хъурм
Х. Х.